

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

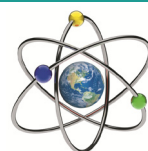
No6(2)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 594 sahifa,
5-iyun, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapijanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyuu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (PhD)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers “Yangi O'zbekiston” and “Pravda Vostoka”, Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

“Maktabgacha va maktab ta'limi” jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta'limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo'yicha
ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Bitiruvchi talabalarning qadriyatlar tizimining psixologik xususiyatlari	10
<i>Abdulazizova Muslima, Abdurasulova Sevinch, Ikromova Aziza, Iskanderova Sayyora</i>	
Oila va ta'lim tizimida raqamli xavfsizlik madaniyatini shakllantirish va uning psixologik omillari.....	14
<i>Nurmatov Nurhayot Nurziyot o'g'li, Yo'lchiyeva Zarinabonu Sanjarali qizi</i>	
Ta'lim tizimida sun'iy intellekt texnologiyalarining o'rni	18
<i>Abdullayeva Arofatxon Abdavaxobovna, Mirzahamdov Shahriyor Botir o'g'li</i>	
O'quvchilarni sport musobaqalariga tayyorlashda jismoniy tarbiya o'qituvchisining kasbiy kompetensiyasining tarkibiy tuzilmasi va rivojlanish mexanizmlari	22
<i>Abduraximov Ziyodullo Xojiakbar o'g'li, Tuxtapulatov Shahobiddin Nuriddinovich, Nasimov Ulug'bek Orif o'g'li</i>	
Ta'limni raqamli transformatsiyalash sharoitida o'quv jarayonini tashkil etishning integratsion shakllarini qo'llash metodikasi.....	28
<i>Allamova Shoxista Shavkat qizi</i>	
Surxon vohasida sog'liqni saqlash tizimi: muammolar va yechimlar (Sherobod tumani misolida, 1925–1945-yillar).....	33
<i>Allamurotov Asadbek Baxtiyor o'g'li</i>	
Umumiy o'rta ta'lim maktablarida kasbga yo'naltirish tizimini takomillashtirish	37
<i>Axmedova Muxabbat Axmedovna</i>	
Ko'p o'zgaruvchili funktsiyaning oraliq qiymatlari haqidagi teoremlar va ularning isbotlari	42
<i>Boqiyev X. X., Muxtorova Sevinch Asad qizi, Yuldoshova E'zoza Ravshan qizi</i>	
Bo'lajak mutaxassislarining huquqiy tafakkurini rivojlantirishning ilmiy-nazariy asoslari	46
<i>D. M. Xolnazarova</i>	
Oilaviy tarbiya samaradorligini oshirishda innovatsion yondashuvlar: tajriba-sinov natijalari asosida	49
<i>Ibragimova Aziza Toshniyazovna</i>	
Bo'lajak tabiiy fanlar o'qituvchilarining metodik kompetentligini shakllantirishda interaktiv integratsiyaning roli	55
<i>Jo'rayeva Xushro'ya Yaxyoxon qizi</i>	
Corrective Feedback in Foreign Language Learning Acts as a Vital Tool for Improving Accuracy With Research Indicating.....	58
<i>Kamalova Dilnoza Kurbanbayevna</i>	
Doping va halollik masalasi: sportdagi dolzarb muammo.....	64
<i>Kobilov Sobir Donakulovich</i>	
Yunon-rum kurashi bilan shug'ullanuvchi sportchilarning teknik va taktik harakatlarini takomillashtirish usullari.....	69
<i>Muhtorov Abdusattor Abdupatto o'g'li</i>	
3-4 yoshli bolalarda nutqning grammatik tuzilishini shakllantirishning psixolingvistik asoslari	75
<i>Rasulova Xulkaroy Abduhalil qizi</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda gender identifikatsiyasini rivojlantirishda ota-onalar bilan ishlashning mobil ilovaga asoslangan innovatsion modeli	80
<i>Razzoqova Mahliyo Qosimjonovna</i>	
Umumiy o'rta ta'lim maktablarida geografiya fanining zamonaviy metodik yondashuvlari va o'qitishning samaradorligi.....	84
<i>Sunnatillayeva Zarina Sulaymon qizi</i>	
Boshlang'ich ta'limda zamonaviy texnologiyalardan foydalanishning samaradorligini oshirish usullari	88
<i>Usmonov Salohiddin, Jo'rayeva Rayhona</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining konfliktologik kompetentligini rivojlantirish konsepsiyasi	94
<i>Latipova Ma'rifat Salohiddin qizi, Zaripova Xolida Baxtiyor qizi</i>	
O'quvchilarda tanqidiy fikrlashni rivojlantirishning interfaol metodlari.....	100
<i>Zokirov Mirzaraxim Abdualiyevich</i>	
O'quv jarayonida innovatsion baholash texnologiyalarining ilmiy-pedagogik mazmuni	103
<i>Sobirova Marjona Shavkat qizi</i>	
Taekvondochilarning musobaqa davrida hujumkorlik jihatlarini oshirish	110
<i>Abdufattoyev Abrorjon Abduraxmon o'g'li</i>	

Gender yondashuv asosida talabalarni kasbiy faoliyatga tayyorlashning pedagogik imkoniyatlari.....	114
<i>Shokirova Hilola Abduraxmon qizi</i>	
Ingliz tilida tinglab tushunish malakasini rivojlantirishda raqamli ta'limning samaradorligi	120
<i>Aytimbetova U. T.</i>	
Bo'lajak tarbiyachilarning ijodiy kompetensiyalarini rivojlantirishda raqamli texnologiyalardan foydalanish ...	124
<i>Axmedova Nazokat Erkinovna</i>	
"Inklyuziv ta'lim. gospital pedagogika" fanida dasturiy-metodik ta'minotning mazmuniy-texnologik va monitoring-dagnostik komponentlari.....	128
<i>Azamxonov Baxodir Sayitkamolxonovich</i>	
Ingliz tilida og'zaki nutq ko'nikmalarini rivojlantirishda 5–6-sinf o'quvchilari uchun samarali usullar	132
<i>Rajabova Zarafshon Davronovna</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarda kasbiy nutq madaniyatini shakllantirishning innovatsion-metodik asoslari	135
<i>Tuxtayeva Mehriyo Shavkatovna</i>	
Boshlang'ich sinflarda sifat so'z turkumini o'rganish mazmuni.....	140
<i>Usmonova Gulnoza Jaloliddin qizi</i>	
Образность современной медицинской терминологии	144
<i>Дулдулова Наргиза Ашимовна, Мирзаахмедова Нигора Ашимовна</i>	
Развитие исследовательской компетентности младших школьников посредством межпредметной проектной деятельности.....	148
<i>Мухтарова Лобар Абдиманнабовна, Нормаматова Розия Уктам кизи</i>	
Психолого-педагогические риски цифровой образовательной среды	153
<i>Рузметова Хилола Абдушариповна, Моминова Мадина Шукурулла кизи</i>	
"TALIA": система контент-генерации на основе ИИ для подготовки учителей	157
<i>Хасанов Зафар Шавкат угли</i>	
Artificial Intelligence in Foreign Language Education: Enhancing Critical Thinking and Academic Communication Skills	164
<i>Allamuratov Gofur Ashurovich</i>	
Talabalarning bolalardagi ijtimoiy moslashuvni shakllantirishga kasbiy tayyorgarligini takomillashtirish.....	169
<i>Inomova Mahliyo Yusuf qizi</i>	
Jamoaviy va yakkakurashchi professional sportchilar motivatsiyasining ijtimoiy-psixologik farqlari	172
<i>Qaimova Gulmira Uchqun qizi</i>	
Maktabgacha ta'limda steam yondashuvini loyiha asosida joriy etishning pedagogik strategiyalari.....	176
<i>Radjapova Zuxra Tirkashevna, Abdullayeva Sarviniso</i>	
Katta guruh tarbiyalanuvchilarida steam kompetensiyalarini shakllantirishning pedagogik va yoshga oid psixologik xususiyatlari.....	179
<i>Radjapova Zuxra Tirkashevna, Rakhimova Laylo Hamidjon qizi</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida bolalarning axloqiy fazilatlarini shakllantirishning zamonaviy pedagogik yondashuvlari.....	183
<i>Yakubova Zilola Zikirovna</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining divergent fikrlashlarini rivojlantirish	187
<i>Adizova Nigora Baxtiyorovna, Akbarova Sarvinoz Sadriddinovna</i>	
Bo'lajak tarix o'qituvchilarida tarixiy tafakkur fenomenini rivojlantirish.....	191
<i>Djumaniyazov Farxod Ulugbekovich</i>	
Pedagogical Conditions for Developing Professional Motivation of Economics Students Through Gamification in English Language Classes.....	196
<i>Bobokeldieva Maftuna Abdusamad qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida bilish faoliyatlarini shakllantirish asoslari	203
<i>Urunov Abduxalil Madjidovich</i>	
STEAM yondashuvi vositasida fizika fanida o'quvchilarning maxsus kompetensiyalarini rivojlantirish metodikasi	208
<i>Jo'rayev H. O., Avezov I. Yo., Sharipov S. B.</i>	
STEAM ta'limi vositasida maktabgacha yoshdagi bolalarning innovatsion fikrlashini rivojlantirish	214
<i>Cho'ponova Sharifa Bozor qizi, Achilov Obid Muzrobovich</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining konstruksiyalash va modellashtirish kompetensiyalarini rivojlantirish.....	219
<i>Haydarov Mirjalol Shog'dorovich</i>	

RAQAMLI TA'LIM MUHITIDA BO'LAJAK BOSHLANG'ICH TA'LIM O'QITUVCHILARINING KASBIY SHAKLLANISH INDIVIDUAL TRAYEKTORIYASINI LOYIHALASH METODIKASI ..... M. B. Sheraliyeva	222
RAQAMLI DAVRDA KITOBXONLIK MADANIYATI VA ADABIYOTNING ROLI ..... Nabiyeva Sharifa Ismailovna, Ergasheva Mehriyona O'lmas qizi	228
JISMONIY TARBIIYA TA'LIMIDA SUN'IY INTELEKTDAN FOYDALANISH IMKONIYATLARI ..... O'razboeva Adiba Abdug'ani qizi	231
MILLIY KASHTACHILIK ASOSIDA 5-SINF O'QUVCHILARINING ESTETIK TARBIIYASINI TAKOMILLASHTIRISHNING PEDAGOGIK IMKONIYATLARI ..... Olimova Dilnoza Murodullo qizi	236
ARALASH TA'LIM TEXNOLOGIYALARI ASOSIDA BO'LAJAK BOSHLANG'ICH SINIF O'QITUVCHILARINING METODIK TAYYORGARLIGINI 5E MODEL VOSITASIDA TAKOMILLASHTIRISH ..... Rajabova Nodirabegim Komilovna	240
OLIY TA'LIM TALABALARINING JISMONIY SIFATLARINI RIVOJLANTIRISHNING METODIK TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH ..... Raximov Bobirjon Abdurasulovich	245
RAQAMLI PEDAGOGIKANING ZAMONAVIY TA'LIM RIVOJLANISHIDAGI O'RNI ..... Tojiyeva Asila Abdimannon qizi, Pardayeva Ra'no Eshboyevna	250
AJDODLAR SIYAMOSINI IFODALASH VOSITASIDA TALABALARNI MILLIY IFTIXOR RUHIDA TARBIIYALASH JARAYONI PEDAGOGIK MUAMMO SIFATIDA ..... Xaitov Zufar Asroralievich	255
ГОТОВНОСТЬ К ОБУЧЕНИЮ В ШКОЛЕ У ДЕТЕЙ ПОДГОТОВИТЕЛЬНОЙ ГРУППЫ ..... Шералиев Сарварбек Сохибжон угли	260
OLIY TA'LIM MUASSASASI TALABALARINING MUSTAQIL ISHINI TASHKIL ETISHGA OID NAZARIY YONDASHUVLAR TAHLILI ..... Asadova Zarina Axmadovna	263
GRAMMATIK TARJIMA METODINING ASOSIY TAMOYILLARI VA XUSUSIYATLARI ..... Erkinova Madina Komil qizi	272
UMUMTA'LIM MAKTABLARINI BOSHQARISHDA SINIF RAHBARLARI FAOLIYATINING PEDAGOGIK MOHIYATI ..... Komilova Ziroatxon Murodjon qizi	275
MAKTABGA TAYYORLOV GURUHIDA BOLALARNI SAVODGA TAYYORLASHDA RIVOJLANISH MARKAZLARINING METODIK TA'MINOTINI TAKOMILLASHTIRISH TEXNOLOGIYALARI ..... Maxmutazimova Yulduz Raxmatovna, Avazova Gulshoda Shodi qizi	282
TURIZM SOHASI TALABALARINING INGLIZ TILIDAGI KASBIY DISKURSIDA UCHRAYDIGAN KOMMUNIKATIV TO'SIQLAR VA ULARNI BARTARAF ETISH MEKANIZMLARI ..... Usmonova Zilola Javlon qizi	289
CHET TILINI KASBIY FANLAR BILAN INTEGRATSIYALASHDA CLIL MODELINING PEDAGOGIK XUSUSIYATLARI ..... Yo'ldoshev Otabek Abdug'aniyevich, Amirkulov Asliddin Shuxratovich	294
BO'LAJAK TEXNOLOGIK TA'LIM O'QITUVCHILARINI INTEGRATIV YONDASHUV ASOSIDA KOMPETENSIYALARINI RIVOJLANTIRISH ..... Rajabova Dilfuza Abdumajitovna	299
СОЦИАЛЬНО-ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ ПРОЯВЛЕНИЯ ТРЕВОЖНОСТИ И СТРАХА У ЖЕРТВ ТОРГОВЛИ ЛЮДЬМИ В ПОДРОСТКОВОМ ВОЗРАСТЕ ..... Махмудова Д. А.	303
ADABIY ASARLARDA XRONOTOP MUAMMOSINING BADIY AHAMIYATI ..... Yaqubjonov Iqboljon Odiljonovich	306
MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARNI INTELEKTUAL RIVOJLANTIRISHDA SENSOR INTEGRATSIYA YONDASHUVINING AHAMIYATI .. To'rayeva Charosxon Shavkat qizi	311
BOSHLANG'ICH SINIF DARSLARIDA EKOLOGIK TARBIIYANI SHAKLLANTIRISHNING SAMARALI METODLARI ..... Rahmonova Mavluda Suvon qizi, Safarova Rushana Murodullo qizi	316
BADIY ASARLARNI O'QITISHDA EMPATIK YONDASHUVNING METODIK IMKONIYATLARI ..... Shoyimova Shoiri Sanakulovna	320
BOLALAR ME'YORIY ONTOGENEZIDA YOZUV VA GRAFOMOTOR KO'NIKMALARINI RIVOJLANISHI ..... Alimova Kamola Xayrulla qizi	323
YOSH VOLEYBOLCHILARDA O'YIN QARORINI QABUL QILISH (Decision-making) KO'NIKMALARINI SHAKLLANTIRISH METODIKASI ..... Azimova Gulnoza Karimjon qizi	328
BO'LAJAK BOSHLANG'ICH SINIF O'QITUVCHILARINING PEDAGOGIK TAYYORGARLIGINI RIVOJLANTIRISHNING PEDAGOGIK SHART-SHAROITLARI ..... Muxamadaliyeva Madinabonu Bohodirjon qizi	333

Raqamli egizak texnologiyasi asosida bo'lajak muhandislarning kasbiy kompetensiyasini rivojlantirish metodikasi	336
<i>Sorimsokov Uchqun Soatboy o'g'li</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilariga integrativ mashqlar orqali ta'lim berishning ahamiyati.....	340
<i>Zokirov Javohir G'aybullo o'g'li</i>	
Voleybol sport turini o'rgatish va uning mohiyati	345
<i>Eshbayev Ximmat Ablakul o'g'li</i>	
Qizlarning jamiyatdagi ijtimoiy faolligini oshirishning psixologik mexanizmlari	348
<i>Sodiqova Gulbarno Odiljon qizi</i>	
Oliy ta'lim professor-o'qituvchilarining kasbiy rivojlanishi va qadriyatlar integratsiyalashuvining o'ziga xosligi	352
<i>A. Bozorov</i>	
Nutqiy etiket madaniyatning bosh bo'g'ini sifatida	357
<i>Abdurahmonova Kamola Erkin qizi</i>	
Maktabgacha ta'lim yo'nalishi talabalarida ingliz tilida kasbiy yo'naltirilgan leksik kompetensiyani rivojlantirishga qo'yilgan zamonaviy talablar	362
<i>Axmatqulova Maxfuza Shuhrat qizi</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkiloti bolalarning rivojlanishida muhim omil sifatida	370
<i>M. Xo'jamberdiyeva, Abduvohidova Shaxnoza</i>	
Jismoniy mashqlar orqali stress va emotsional zo'riqishlarni kamaytirish imkoniyatlari.....	373
<i>Baxodirova Gulyora Nuriddin qizi</i>	
Kasbiy ta'limning raqamli transformatsiyasi va o'quvchilarni kasbga yo'naltirishning ilmiy-pedagogik asoslari	378
<i>Biysenov Temirbek</i>	
Boshlang'ich sinf ona tili ta'limida raqamli texnologiyalardan foydalanishning didaktik asoslari	382
<i>Bo'libekova Maftuna Shermuxammadovna</i>	
"Tarbiya" darslarini tashkil etish texnologiyalari	388
<i>Boltayeva Marjona Oybek qizi, Samadova Mahbuba Nutfullo qizi</i>	
Challenges in Translating Behavioral Verbs: A Lexicographic Perspective from English and Uzbek.....	392
<i>Elchayev Zokhidjon Akhmatovich</i>	
Zamonaviy ta'lim tizimida raqamli texnologiyalarni qo'llashning istiqbolli yo'nalishlari	396
<i>Ernazarov Zohid Nazarovich</i>	
Tejamkor ta'lim muhitida kaizen texnologiyasi vositasida bo'lajak o'qituvchilarning boshqaruv madaniyatini rivojlantirish.....	400
<i>Eshonkulova Shaxnoza Bayturayevna</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda innovatsion pedagogik texnologiyalar vositasida tabiiy fanlarga doir bilimlarni shakllantirish	403
<i>Nuriddinova Maysara Ikromovna, Eshonqulova Uralbuvish Fayzullayevna</i>	
Raqamli transformatsiya jarayonida bo'lajak o'qituvchilarda pedagogik mahoratni rivojlantirish	406
<i>G. X. Narzullayeva, F. M. Miraximova</i>	
Ekologik omillarning yosh sprinterlarning koordinatsion qobiliyatlarini rivojlantirishdagi va musobaqa faoliyatidagi o'rni (Orol bo'yi mintaqasi misolida).....	411
<i>Genjemuratova Guljaxon Berdimbetovna</i>	
Emotsional intellekt konsepsiyasining rivojlanish bosqichlari	416
<i>Giyasova Nozimaxon Qahramon qizi</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida bolalarning tadqiqotchilik faoliyatini rivojlantirish	419
<i>Imamova Nilufar Zabiyyulla qizi</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida tarbiyachi-pedagoglarni tayyorlashda dual yondashuv	422
<i>Israilova Xusnida Adilovna</i>	
Legaltech va Lawtech: global istiqbollar, muammolar va imkoniyatlar	427
<i>Kalandarova Gavhar Sulaymanovna, Nematov Dilshodbek</i>	
Kasbiy faoliyatda muloqot madaniyati va nutq mahoratini rivojlantirishning metodologik jihatlari.....	432
<i>Kalandarova Gavhar Sulaymanovna, Raxmatullayeva Shaxnoza</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining o'qish ko'nikmalarini ingliz tilida shakllantirishda o'qitish metodlarining ahamiyati	435
<i>Kamalova Saida Maxamat Ibraximovna</i>	

Bo'lajak maktabgacha ta'lim pedagoglarini kasbiy faoliyatga tayyorlashda kreativ yondashuvning pedagogik imkoniyatlari	439
Kambarova Dilfuza Salijanovna	
Maktabdan tashqari ta'lim tizimida o'qituvchilarning motivatsiyasini oshirishda psixologik qo'llab-quvvatlashning o'rni	443
Karimova Nigora	
Bo'lajak pedagoglarning intellektual-artistik mahoratini rivojlantirishda mikromodulli mobil ta'lim (M-Learning) texnologiyasining loyihasi	447
Karriboyeva Lobarxon Fayzulla qizi	
Raqamli ta'lim platformasi yordamida texnologiya darslarida o'quvchilarning kreativligini rivojlantirish.....	452
Raxmatov A'zam Ashur o'g'li, Kenjayeva Marjona Komil qizi	
CEFR standartlari asosida ielts imtihoniga tayyorlash metodikasi	457
Mavlyanova Nilufar Suvankulovna, Ahadova Go'zal Ismatulloevna	
Project-Based Learning in Professional Education	461
Mukhtarova Nozima Kuchkarovna	
Kreativ kompetensiya- zamonaviy o'qituvchi muhim kasbiy sifatining ustuvor omili	464
Nazarova Madinabonu Narzi qizi	
Maktabgacha ta'lim muassasalaridagi bolalarning ijtimoiy moslashuvini ta'minlashda psixologik xizmatning o'rni.....	468
Nosirova Muhabbat Pirmurod qizi, Jabborova Malohat Azimovna	
Yuqori sinf o'quvchilarida o'ziga ishonchni oshirishda psixologik treninglarning ahamiyati.....	472
Nozimboyeva Muqaddas Abdulvohid qizi	
Brayl sistemasidagi boshlang'ich sinflarda tabiiy fanlarni o'qitishda interfaol usublardan foydalanish.....	477
Nuriddinova Maysara Ikramovna, Jo'raqulova Sharofat Baxtiyorovna	
Abdulla avloniy ijodida gender madaniyati va ijtimoiy mas'uliyat g'oyalariining pedagogik tahlili	480
Nurimbetova Shaxnoza Gayrat qizi	
Analitik kimyo fanidan mass-spektrometriya mavzusini muammoli ta'lim metodi asosida o'qitish samaradorligini oshirish.....	485
Nurjanova Fazila Farxadovna, Qo'chqarova Nargiza Otabekovna	
Talabalarda oilaviy budjetni boshqarish kompetensiyalarini rivojlantirishda loyiha ta'limining o'rni.....	489
Nurmatova Maftuna Ilxamovna	
Tyutorlarning innovatsion faoliyatini tashkil etishda sun'iy intellektga asoslangan texnologiyalardan foydalanishning ahamiyati.....	493
O'rinova Nilufar Muhammadovna, Muxammadjonova Madinabonu Isroiljon qizi	
Ona tili darslarida o'quvchilarda sintaktik tushunchalarni shakllantirish usullari.....	498
O'rozboyeva Dilnoza Alimboy qizi	
Xulq-atvor fe'llarining ma'nosini yoritishda misollarning funksional roli	501
Ochilova Sanobar Narzullayevna	
Pedagogik ta'lim jarayonida umummadaniy kompetentlikning mazmuni va tarkibiy komponentlari	504
Olimova Dilrabo Nurali qizi	
Boshlang'ich sinflarda tabiiy fan orqali ekologik madaniyatni shakllantirishning pedagogik-psixologik bosqichlari.....	508
Orifjonova Iroda Orifjon qizi, Qutlimuratova Barchinoy Xolmurot qizi, Sirojeva Jasmina Rustamovna	
Pedagogik fanlarni o'rganish jarayonida bo'lajak o'qituvchilarni badiiy meros asosida ma'naviy-estetik rivojlantirishning pedagogik imkoniyatlari	512
Otaboboyeva Umida Ilxomovna	
Maktabgacha yoshdagi bolalarning matematik rivojlanishida mental yondashuv metodikasining ahamiyati	517
Parpiyeva Mohinur Baxtiyor qizi	
Yosh avlodni milliy ruhda tarbiyalashda madaniy merosning ahamiyati.....	520
Radjapova Zuxra Tirkashevna	
Boshlang'ich ta'lim jarayonida interfaol metodlardan foydalanishning samarali usullari	523
Rahmonova Mavluda Suvon qizi, Sanginova Sevinch Bunyod qizi	
Pedagogik sinflarni tashkil etish tamoyillari va asoslari.....	527
Sadulloeva Farog'at Hikmatillo qizi	

Yillik mashg'ulot jarayonida o'rta masofa yuguruvchilarining tezlik-kuch ko'rsatkichlarini rivojlantirish metodikasi	530
Saotov Farhod Alisher o'g'li	
Bugungi kunda talabalarni mutaxassis sifatida shakllantirishda maqsadga muvofiqlik, natijadorlik, optimallik va ijodkorlik mezonlari (pedagogika ta'lim yo'nalishi misolida).....	535
Satimboyeva Xurshidaxon Anvarjon qizi	
O'quvchilarning nutq kompetensiyasini rivojlantirish metodlari	539
Sharipova Marjona Rashidovna	
Zamonaviy yoshlar orasida prokrastinatsiya muammosi.....	543
Tillayeva Nodira Iskandar qizi	
Maktabgacha yoshdagi bolalarning estetik madaniyatini shakllantirish	546
Umarova Gulshod Abduljabbarovna	
Yoshlarning ijtimoiy identifikatsiyasi shakllanishining psixologik omillari	552
Xolmirzayev Zafar Mirzamadinovich	
Karate sport turining madaniyati.....	556
Xomudjonova Feruza Komiljon qizi, Isayev Saidasliddinxon Islom o'g'li	
Ko'ngillilik faoliyatining ijtimoiy-pedagogik ahamiyati.....	560
Yo'ldosheva Iqbol Bekbo'lsin qizi	
Talaba-yoshlarni milliy kurash mashg'ulotlariga tayyorlash metodikasini takomillashtirish	563
Zaynobidinov Dilshodbek Qobilovich	
Raqamli ta'lim muhitida o'smirlarning o'zini anglash jarayoni va uning shaxsiy rivojlanishga ta'siri.....	567
Zufarova Yulduzxon Muxiddin qizi	
Интерпретация биологических терминов на русском языке	570
Абдуллаева Нигора Курбановна	
Жанровые особенности рассказа-антиутопии В. С. Маканина "Однодневная война".....	574
Дмитрий Валерьевич Пупонин	
Мифопоэтика и аксиологические функции архетипа матери-хранительницы в повестях В. Г. Распутина "Последний срок" и "Прощание с матёрой"	578
Коржова Шахло Одилжоновна	
Методологические аспекты изучения адаптаций Песчанковых (Gerbillidae) к аридным условиям: анализ классических и современных исследований	585
Нурова Хикоят Кенжаевна	
К вопросу о руководстве самостоятельной работой студентов при изучении иностранных языков	590
Рахимова Мухайё Акмаловна	

TURIZM SOHASI TALABALARINING INGLIZ TILIDAGI KASBIY DISKURSIDA UCHRAYDIGAN KOMMUNIKATIV TO'SIQLAR VA ULARNI BARTARAF ETISH MEXANIZMLARI

Usmonova Zilola Javlon qizi

Toshkent irrigatsiya va qishloq xo'jaligini mexanizatsiyalash
 muhandislari instituti Milliy tadqiqot universiteti
 Ingliz tili kafedrası o'qituvchisi

Orcid: 0009-0001-8294-3058

Annotatsiya: Ushbu maqolada turizm sohasi talabalarining ingliz tilidagi kasbiy diskursida uchraydigan kommunikativ to'siqlar, ularning kelib chiqish sabablari va bartaraf etish mexanizmlari tadqiq etilgan. Tadqiqot davomida talabalarning kasbiy muloqot jarayonida duch keladigan lingvistik, psixologik, sotsiomadaniy va pragmatik muammolar tahlil qilingan. Ingliz tilida kasbiy muloqotni samarali tashkil etishga salbiy ta'sir ko'rsatuvchi omillar aniqlanib, ularni kamaytirishga qaratilgan metodik tavsiyalar ishlab chiqilgan. Xususan, kommunikativ yondashuv, interaktiv metodlar, rolli o'yinlar va autentik materiallardan foydalanishning afzalliklari asoslab berilgan. Tadqiqot natijalari bo'lajak turizm mutaxassislarining kommunikativ kompetensiyasini rivojlantirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Maqolaning ilmiy yangiligi kommunikativ to'siqlarning turizm ta'limi nuqtai nazaridan tizimli tasniflanishi hamda ularni bartaraf etishning amaliy mexanizmlari taklif etilganligi bilan izohlanadi.

Kalit so'zlar: turizm ta'limi, kasbiy diskurs, ingliz tili, kommunikativ kompetensiya, kommunikativ to'siqlar, lingvistik to'siqlar, madaniyatlararo muloqot, nutq faoliyati, interaktiv metodlar, kasbiy kommunikatsiya.

Abstract: This article investigates communicative barriers encountered by tourism students in English professional discourse and explores effective mechanisms for overcoming them. The study analyzes linguistic, psychological, socio-cultural, and pragmatic factors that influence the quality of professional communication in tourism-related contexts. The main causes of communication difficulties are identified, and practical strategies for reducing their impact are proposed. Particular attention is paid to communicative language teaching, interactive learning methods, role-play activities, and the use of authentic materials in foreign language instruction. The findings contribute to the development of professional communicative competence and improve the effectiveness of English language education for future tourism specialists. The scientific novelty of the study lies in the comprehensive classification of communicative barriers and the development of practical mechanisms for overcoming them within tourism-oriented language education.

Key words: tourism education, professional discourse, English language, communicative competence, communicative barriers, intercultural communication, language difficulties, interactive methods, professional communication, tourism students.

Аннотация: В статье исследуются коммуникативные барьеры, возникающие в профессиональном английском дискурсе студентов туристического направления, а также механизмы их преодоления. Проанализированы лингвистические, психологические, социокультурные и прагматические факторы, влияющие на качество профессионального общения будущих специалистов сферы туризма. Определены основные причины возникновения коммуникативных трудностей и предложены эффективные пути их устранения. Особое внимание уделено использованию коммуникативного подхода, интерактивных методов обучения, ролевых игр и аутентичных материалов. Результаты исследования направлены на развитие профессиональной коммуникативной компетенции студентов и повышение эффективности обучения английскому языку. Научная новизна работы заключается в комплексном анализе коммуникативных барьеров и разработке практических рекомендаций по их преодолению в системе туристического образования.

Ключевые слова: туристическое образование, профессиональный дискурс, английский язык, коммуникативная компетенция, коммуникативные барьеры, межкультурная коммуникация, языковые трудности, интерактивное обучение, профессиональное общение, туризм.

KIRISH

Bugungi kunda turizm jahon iqtisodiyotining eng jadal rivojlanayotgan tarmoqlaridan biri sifatida e'tirof etilmoqda. Xalqaro turizm bozori sharoitida xizmatlar sifati, mijozlar bilan samarali muloqot o'rnatish, xorijiy hamkorlar bilan muzokaralar olib borish va madaniyatlararo kommunikatsiyani yo'lga qo'yishda ingliz tili muhim vosita hisoblanadi. Shu sababli turizm sohasi uchun raqobatbardosh mutaxassislarni tayyorlash jarayonida talabalarining ingliz tilidagi kasbiy kommunikativ kompetensiyasini rivojlantirish dolzarb vazifalardan biri sanaladi.

O'zbekiston Respublikasida ta'lim tizimini modernizatsiya qilish, xalqaro standartlar asosida malakali kadrlar tayyorlash hamda xorijiy tillarni o'qitish sifatini oshirish davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri etib belgilangan. Xususan, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 8-oktabrdagi PF-5847-son Farmoni bilan tasdiqlangan "O'zbekiston Respublikasi oliy ta'lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasi"da oliy ta'lim muassasalarida xalqaro hamkorlikni kengaytirish, ta'lim jarayonini xalqaro standartlarga moslashtirish va talabalarining xorijiy tillarni puxta egallashini ta'minlash ustuvor vazifalar sifatida belgilangan^[1]. Mazkur vazifalarning samarali amalga oshirilishi bevosita bo'lajak mutaxassislarning chet tillarida erkin kasbiy muloqot qila olish darajasiga bog'liqdir.

Shuningdek, mamlakatimizda ta'lim sifatini oshirish, zamonaviy kompetensiyalarga ega kadrlarni tayyorlash hamda xalqaro ta'lim maydoniga integratsiyalashuvni jadallashtirish bo'yicha keng ko'lamli islohotlar amalga oshirilmoqda. "O'zbekiston – 2030" strategiyasida ham yoshlarning xorijiy tillarni mukammal o'zlashtirishi, xalqaro ta'lim va mehnat bozorida raqobatbardosh bo'lishi uchun zarur shart-sharoitlarni yaratish muhim vazifalardan biri sifatida qayd etilgan^[2]. Bu esa turizm yo'nalishida tahsil olayotgan talabalar uchun ingliz tilini nafaqat umumiy muloqot vositasi, balki kasbiy faoliyatning asosiy instrumenti sifatida o'rganishni taqozo etadi.

Turizm sohasida faoliyat yurituvchi mutaxassislarning ish jarayoni bevosita xorijiy sayyohlar bilan muloqot qilish, ekskursiyalar tashkil etish, mehmonxona va transport xizmatlarini taqdim etish, turistik mahsulotlarni targ'ib qilish hamda xalqaro hamkorlar bilan aloqalarni yo'lga qo'yish bilan bog'liq. Bunday vaziyatlarda kommunikativ kompetensiyaning yetarli darajada shakllanmaganligi turli kommunikativ to'siqlarning yuzaga kelishiga sabab bo'ladi. Xususan, lug'at boyligining cheklanganligi, grammatik xatolar, talaffuzdagi kamchiliklar, nutqiy xavotir, madaniyatlararo tafovutlarni yetarlicha bilmaslik hamda kasbiy terminologiyani o'zlashtirishdagi qiyinchiliklar muloqot samaradorligini pasaytiruvchi omillar hisoblanadi.

Bugungi kunda xorijiy til ta'limida kommunikativ yondashuv ustuvor metod sifatida qaralayotgan bo'lsa-da, turizm sohasi talabalarining kasbiy diskursida uchraydigan kommunikativ to'siqlarni aniqlash va ularni bartaraf etishning ilmiy-metodik asoslarini ishlab chiqish zarurati saqlanib qolmoqda. Ayniqsa, real kasbiy vaziyatlarga yaqinlashtirilgan ta'lim muhiti yaratish, autentik materiallardan foydalanish, rolli o'yinlar va interaktiv metodlarni qo'llash orqali talabalarining kommunikativ faolligini oshirish muhim ahamiyat kasb etadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

So'nggi yillarda turizm sanoatining jadal rivojlanishi, xalqaro sayyohlar oqimining ortishi hamda xizmat ko'rsatish sohasida ingliz tilining global kommunikatsiya vositasi sifatidagi mavqeyining mustahkamlanishi turizm yo'nalishi talabalarining kasbiy kommunikativ kompetensiyasini rivojlantirish masalasini dolzarb ilmiy muammolardan biriga aylantirdi. Zamonaviy tadqiqotlarda xorijiy tilni o'qitishning asosiy maqsadi grammatik bilimlarni shakllantirish bilan cheklanib qolmay, balki talabalarni real kasbiy vaziyatlarda samarali muloqot qila oladigan mutaxassis sifatida tayyorlashga qaratilishi lozimligi ta'kidlanmoqda.

Bugungi kunda turizm sohasida faoliyat yurituvchi mutaxassislar mehmonxona, transport, ekskursiya xizmati, restoran biznesi va turistik agentliklarda turli millat vakillari bilan muntazam muloqot olib boradilar. Shu sababli kasbiy faoliyatda nafaqat lingvistik bilimlar, balki madaniyatlararo kommunikativ kompetensiya ham muhim ahamiyat kasb etadi. Ilmiy tadqiqotlarda qayd etilishicha, xorijiy tilni bilish darajasi yuqori bo'lgan talabalar ham kasbiy muloqot davomida kommunikativ qiyinchiliklar uchrashi mumkin. Bunday holatlar ko'pincha madaniy tafovutlar, nutq strategiyalarini to'g'ri tanlay olmaslik, kasbiy terminologiyani yetarli darajada egallama-ganlik yoki psixologik omillar bilan izohlanadi.

So'nggi yillarda ingliz tilini kasbiy maqsadlarda o'qitish (English for Specific Purposes – ESP) konsepsiyasi doirasida olib borilgan tadqiqotlar turizm sohasi talabalarining ehtiyojlariga mos o'quv dasturlarini ishlab chiqish zarurligini ko'rsatmoqda. Zamonaviy metodik yondashuvlarga ko'ra, ta'lim jarayonida autentik materiallardan foydalanish, mehmonlarni kutib olish, ekskursiya o'tkazish, mehmonxona rezervatsiyasi yoki mijozlar bilan muzokara olib borish kabi real kasbiy vaziyatlarni modellashtirish talabalarining kommunikativ kompetensiyasini sezilarli darajada oshiradi. Shu bilan birga, raqamli texnologiyalar, onlayn platformalar va sun'iy intellekt asosidagi ta'lim vositalaridan foydalanish xorijiy tilni amaliy o'rganish samaradorligini kuchaytirishi ilmiy jihatdan asoslangan.

Kommunikativ to'siqlarni tasniflashga bag'ishlangan zamonaviy tadqiqotlarda ular asosan lingvistik, psixologik, pragmatik va sotsiomadaniy guruhlariga ajratiladi. Lingvistik to'siqlar talabalar lug'at boyligining yetarli

emasligi, kasbiy terminlarni noto'g'ri qo'llashi, grammatik xatolar va talaffuzdagi kamchiliklar bilan bog'liq. Psixologik to'siqlar esa nutqiy xavotir, xato qilishdan qo'rqish, auditoriya oldida erkin gapira olmaslik hamda o'ziga bo'lgan ishonchning pastligi natijasida yuzaga keladi. Pragmatik to'siqlar muloqot vaziyatiga mos til vositalarini tanlay olmaslik bilan tavsiflansa, sotsiomadaniy to'siqlar turli madaniyat vakillarining qadriyatlarini, urf-odatlarini va kommunikativ xulq-atvori o'rtasidagi tafovutlardan kelib chiqadi.

Xalqaro tashkilotlar tomonidan e'lon qilingan hisobotlarda ham turizm sohasi uchun xorijiy til kompetensiyasining ahamiyati alohida ta'kidlanmoqda. Jahon turizm tashkiloti ma'lumotlariga ko'ra, turizm xizmatlari sifatini oshirish va xalqaro bozorda raqobatbardoshlikni ta'minlashda kommunikativ kompetensiyaga ega mutaxassislarni tayyorlash ustuvor vazifalardan biri hisoblanadi. Shu bois oliy ta'lim muassasalarida turizm yo'nalishi talabalarini o'qitishda kommunikativ yondashuv, loyiha asosida o'qitish, muammoli vaziyatlarni modellashtirish va interaktiv metodlardan foydalanish tavsiya etilmoqda ^[4].

Tahlil qilingan ilmiy adabiyotlar shuni ko'rsatadiki, turizm sohasi talabalarining ingliz tilidagi kasbiy diskursida uchraydigan kommunikativ to'siqlarni o'rganish bo'yicha qator tadqiqotlar amalga oshirilgan bo'lsa-da, ularni O'zbekiston oliy ta'lim muassasalarida sharoitida kompleks ravishda tahlil qilish va bartaraf etishning samarali mexanizmlarini ishlab chiqish masalasi yetarli darajada yoritilmagan. Mazkur holat ushbu yo'nalishda qo'shimcha ilmiy izlanishlar olib borish zarurligini ko'rsatadi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur tadqiqot turizm sohasi talabalarining ingliz tilidagi kasbiy diskursida uchraydigan kommunikativ to'siqlarni aniqlash hamda ularni bartaraf etish mexanizmlarini ishlab chiqishga qaratilgan. Tadqiqot jarayonida pedagogika, lingvistika, psixologiya va kommunikativ til o'qitish nazariyalarining zamonaviy yondashuvlariga tayanildi. Tadqiqotning metodologik asosini kommunikativ kompetensiya nazariyasi, kasbiy yo'naltirilgan xorijiy til ta'limi (ESP – English for Specific Purposes) konsepsiyasi hamda madaniyatlararo kommunikatsiya tamoyillari tashkil etdi.

Tadqiqot davomida nazariy va empirik metodlarning o'zaro uyg'unlashgan tizimidan foydalanildi. Nazariy bosqichda mavzuga oid mahalliy va xorijiy ilmiy adabiyotlar, monografiyalar, ilmiy maqolalar, dissertatsiyalar hamda normativ-huquqiy hujjatlar tahlil qilindi. Xususan, kommunikativ kompetensiya, kasbiy diskurs, turizm ta'limi va madaniyatlararo muloqot masalalariga bag'ishlangan ilmiy manbalar qiyosiy-tahlilijihatdan o'rganildi. Mazkur usul tadqiqot etilayotgan muammoning nazariy asoslarini aniqlash va mavjud ilmiy yondashuvlarni umumlashtirish imkonini berdi.

Empirik tadqiqot bosqichida kuzatish, so'rovnomalar, suhbat va pedagogik tahlil metodlaridan foydalanildi. Turizm yo'nalishida tahsil olayotgan talabalarning ingliz tilidagi kasbiy muloqot jarayonlari kuzatilib, ularda uchraydigan kommunikativ qiyinchiliklar qayd etildi. Talabalar o'rtasida o'tkazilgan anonim so'rovnomalar orqali ingliz tilida muloqot qilish jarayonida duch kelinadigan muammolar, ularning sabablari va talabalarning o'z-o'zini baholash ko'rsatkichlari aniqlandi. Shuningdek, ingliz tili o'qituvchilari bilan o'tkazilgan suhbatlar natijasida kommunikativ to'siqlarning pedagogik omillari ham tahlil qilindi.

Tadqiqotda olingan ma'lumotlarni qayta ishlashda tavsifiy tahlil, taqqoslash, umumlashtirish va interpretatsiya metodlaridan foydalanildi. Aniqlangan kommunikativ to'siqlar lingvistik, psixologik, pragmatik va sotsiomadaniy guruhlariga ajratilib, ularning kasbiy diskursga ta'siri baholandi. Bundan tashqari, talabalarning kasbiy kommunikativ kompetensiyasini rivojlantirishga xizmat qiluvchi metodik yondashuvlarning samaradorligi ham tahlil qilindi.

Tadqiqotning ishonchligini ta'minlash maqsadida bir-birini to'ldiruvchi bir nechta metodlardan foydalanildi. Olingan natijalar nazariy manbalar va amaliy kuzatishlar asosida o'zaro solishtirildi hamda ilmiy xulosalar chiqarildi. Tadqiqot metodologiyasi kommunikativ yondashuv tamoyillariga asoslangan bo'lib, talabalarning real kasbiy vaziyatlarda ingliz tilida samarali muloqot olib borish qobiliyatini rivojlantirish imkoniyatlarini aniqlashga xizmat qildi ^[6].

Shuningdek, tadqiqotda zamonaviy ta'lim texnologiyalari, interaktiv metodlar, rolli o'yinlar va autentik materiallardan foydalanishning kommunikativ to'siqlarni kamaytirishdagi ahamiyati o'rganildi. Ushbu metodlar orqali talabalarning kasbiy nutq faolligini oshirish, muloqot jarayonidagi psixologik to'siqlarni bartaraf etish hamda madaniyatlararo kommunikativ kompetensiyasini rivojlantirish imkoniyatlari baholandi ^[7].

TAHLIL VA NATIJALAR

Tadqiqot jarayonida turizm sohasi talabalarining ingliz tilidagi kasbiy diskursida uchraydigan kommunikativ to'siqlar har tomonlama tahlil qilindi. Olingan natijalar shuni ko'rsatadiki, talabalarning aksariyati ingliz tilining nazariy asoslarini ma'lum darajada o'zlashtirgan bo'lsalar-da, real kasbiy vaziyatlarda muloqot olib borishda qator qiyinchiliklarga duch keladilar. Ayniqsa, xorijiy turistlar bilan suhbatlashish, mehmonxona xizmatlarini

taqdim etish, ekskursiya jarayonlarini tashkil etish hamda mijozlarning murojaatlariga javob berish kabi vaziyatlarda kommunikativ to'siqlar yaqqol namoyon bo'ladi.

Tahlillar natijasida kommunikativ to'siqlar to'rtta asosiy guruhga ajratildi: lingvistik, psixologik, sotsiomadaniy va pragmatik to'siqlar. Lingvistik to'siqlar orasida kasbiy terminologiyaning yetarli darajada o'zlashtirilmaganligi, lug'at boyligining cheklanganligi, grammatik xatolar va talaffuzdagi kamchiliklar asosiy o'rinni egalladi. Ko'plab talabalar turizm sohasiga oid maxsus terminlarni bilsalar ham, ularni real muloqot jarayonida to'g'ri qo'llashda qiyinchiliklarga duch kelishlari aniqlandi.

Psixologik to'siqlar ham kommunikativ samaradorlikka sezilarli ta'sir ko'rsatishi kuzatildi. Talabalarning bir qismi ingliz tilida erkin muloqot qilish jarayonida xato qilishdan qo'rqishi, nutqiy xavotirga berilishi va o'z fikrlarini erkin ifodalashda ikkilanishi ma'lum bo'ldi. Bu holat ayniqsa auditoriya oldida nutq so'zlash yoki xorijiy mehmonlar bilan bevosita muloqot qilish vaziyatlarida kuchayishi kuzatildi.

Sotsiomadaniy to'siqlar tahlili shuni ko'rsatdiki, talabalar ingliz tilida muloqot qilayotgan bo'lsalar-da, turli xalqlarning kommunikativ madaniyati, etiketi va xulq-atvor me'yorlari haqida yetarli bilimga ega emaslar. Natijada ayrim hollarda muloqot mazmuni to'g'ri yetkazilgan bo'lsa-da, uning madaniy jihatdan mos kelmasligi kommunikativ samarasizlikka olib kelishi mumkin.

Pragmatik to'siqlar esa talabalarning kommunikativ vaziyatga mos nutq strategiyalarini tanlashda qiyinchilikka duch kelishi bilan bog'liq ekanligi aniqlandi. Xususan, rasmiy va norasmiy muloqot uslublarini farqlash, mijozlarga murojaat qilish shakllarini tanlash va xizmat ko'rsatish etiketi qoidalariga rioya etishda ayrim kamchiliklar kuzatildi.

Tadqiqot davomida kommunikativ yondashuv, rolli o'yinlar, keys-stadi, autentik materiallar va raqamli ta'lim vositalaridan foydalanishning samaradorligi ham baholandi. Natijalar ushbu metodlar talabalarning nutqiy faolligini oshirish, kasbiy lug'at boyligini kengaytirish va muloqot jarayonidagi psixologik to'siqlarni kamaytirishga ijobiy ta'sir ko'rsatishini tasdiqladi. Ayniqsa, real kasbiy vaziyatlarni modellashtirish asosida tashkil etilgan mashg'ulotlar talabalarning kasbiy kommunikativ kompetensiyasini rivojlantirishda samarali vosita ekanligi aniqlandi.

Shuningdek, ta'lim jarayoniga zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini integratsiya qilish talabalarning mustaqil ishlash ko'nikmalarini rivojlantirishga, xorijiy til muhiti bilan muntazam aloqada bo'lishiga va ingliz tilidagi kasbiy muloqot tajribasini kengaytirishga xizmat qilishi aniqlandi. Tadqiqot natijalari turizm yo'nalishidagi talabalarning kommunikativ kompetensiyasini rivojlantirish uchun kompleks yondashuv zarurligini ko'rsatdi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Tadqiqot natijalari asosida shunday xulosaga kelish mumkinki, turizm sohasi talabalarining ingliz tilidagi kasbiy diskursida uchraydigan kommunikativ to'siqlar ularning kelajakdagi kasbiy faoliyatiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Ushbu to'siqlar asosan lingvistik, psixologik, sotsiomadaniy va pragmatik omillar bilan bog'liq bo'lib, kasbiy muloqot samaradorligini pasaytiradi.^[8]

Tadqiqot davomida kommunikativ kompetensiyani rivojlantirishga qaratilgan zamonaviy pedagogik yondashuvlar kommunikativ to'siqlarni kamaytirishda muhim ahamiyatga ega ekanligi aniqlandi. Xususan, kommunikativ yondashuv asosida tashkil etilgan mashg'ulotlar, rolli o'yinlar, autentik materiallardan foydalanish, loyiha asosida o'qitish va raqamli ta'lim texnologiyalarini qo'llash talabalarning kasbiy nutq ko'nikmalarini sezilarli darajada rivojlantiradi.

Tadqiqot natijalariga tayangan holda quyidagi takliflar ishlab chiqildi:

1. Turizm yo'nalishidagi ingliz tili fanlari mazmuniga kasbiy kommunikatsiyaga oid amaliy mashg'ulotlar ulushini oshirish lozim.
2. Ta'lim jarayonida mehmonxona, restoran, turistik agentlik va ekskursiya faoliyatiga oid real kommunikativ vaziyatlarni modellashtirish tavsiya etiladi.
3. Talabalarning kasbiy terminologiya bo'yicha bilimlarini rivojlantirishga qaratilgan maxsus o'quv modullarini ishlab chiqish maqsadga muvofiq.
4. Madaniyatlararo kommunikatsiya kompetensiyasini rivojlantirish uchun xorijiy davlatlarning turizm madaniyati va xizmat ko'rsatish etiketi bo'yicha alohida mashg'ulotlarni joriy etish zarur.
5. Ingliz tilidagi kasbiy muloqotni rivojlantirish maqsadida raqamli platformalar, virtual simulyatsiyalar va sun'iy intellekt texnologiyalaridan foydalanishni kengaytirish lozim.
6. Talabalarning nutqiy xavotirini kamaytirish uchun interaktiv metodlar va jamoaviy ishlash shakllaridan keng foydalanish tavsiya etiladi.

Umuman olganda, turizm sohasi talabalarining ingliz tilidagi kasbiy diskursida uchraydigan kommunikativ to'siqlarni bartaraf etish bo'lajak mutaxassislarning kasbiy kompetensiyasini rivojlantirish, xalqaro mehnat bozorida raqobatbardoshligini oshirish hamda turizm xizmatlari sifatini yaxshilashga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 8-oktabrdagi PF-5847-son Farmoni. "O'zbekiston Respublikasi oliy ta'lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida".
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "O'zbekiston – 2030" strategiyasi to'g'risidagi Farmoni va strategik yo'nalishlari.
3. O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni hamda xorijiy tillarni o'qitish va baholash tizimini takomillashtirishga oid normativ-huquqiy hujjatlar.
4. United Nations World Tourism Organization. World Tourism Barometer. Madrid: UN Tourism, 2024.
5. Creswell, J.W., Creswell, J.D. Research Design: Qualitative, Quantitative, and Mixed Methods Approaches. 6th Edition. Thousand Oaks: SAGE Publications, 2023.
6. Mackey, A., Gass, S.M. Second Language Research: Methodology and Design. New York: Routledge, 2022. 416 p.
7. Jalolov J.J. Chet til o'qitish metodikasi. – Toshkent: O'qituvchi, 2012. – 432 b.
8. Hoshimov O', Yoqubov I. Ingliz tili o'qitish metodikasi. – Toshkent: Sharq, 2013. – 304 b.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
  - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
  - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
  - 13.00.03 Maxsus pedagogika
  - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
  - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
  - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
  - 13.00.07 Ta'limda menejment
  - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
  - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
  - 07.00.00 Tarix fanlari
  - 19.00.00 Psixologiya fanlari
  - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
  - 02.00.00 Kimyo fanlari
  - 03.00.00 Biologiya fanlari
  - 09.00.00 Falsafa fanlari
  - 10.00.00 Filologiya fanlari
  - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №6(2)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzirimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.